

העולם, דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שפרא קדשא בריך הוא בעולמות שלו חוץ ממנו היו בשתוף. ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, דהא במלה דא יסגי פלונגתא בעלמא, דאי תימא הכי, הפלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש שתוף בהם, הא כל אפיא דדהון ודידן שויין.

אמר רבי אבא, במלה דא יסגי פלונגתא בעלמא, דהא תנן במתניתין דידן, דכל דעבד קדשא בריך הוא, עבד פגון גופא ונשמתא, ואי תימא דהא לית גופא לפלאכים, כל פד. אבל לית אינון יכלין למעבד עבדתא, עד שישתתף בהו והיא נשמתא קדישא, דהיא סיועא דלעילא, ובהאי גווי כל מאי דעבד אעטריך לההוא סיועא דלעילא מניה.

אמר רבי יוסי, בההיא שעתא דזמין קדשא בריך הוא לאחיא מתיא, והא סופא כל (ס"א עקתיז), עמיקין (ס"א עתיקין) בארבעים לחוי. ונזר קיים, (דברים כה) ארבעים יכנו לא יוסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קודם תחיית הגוף,

לשון הקודש

עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין לפלאכים גוף – פד זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתשתתף עמהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. ובגוונים הללו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בשעה ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל והצרות עמקים (עתיקים) יהיה בארבעים, ונזר הדין – (דברים כה) ארבעים יכנו לא יוסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה

מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, ששנינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שפרא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם אמר פד רבי אחא? חס ושלום! שהרי בדבר הזה תרבה המחלקת בעולם. שאם תאמר בן, הפלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש בהם שתוף, הרי כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תתרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא –

ממִּתְנַת לוֹ הַנְּשָׂמָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים יְקוּמוּן הַגּוֹפּוֹת
מֵעֵפְרָא. בְּאָרְבָּעִים נִכְלָא הַנְּשָׂמָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ז) וַיְהִי
הַנְּשָׂמָה עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם, וְכְתִיב (בראשית ז) וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם
וַיִּפְתַּח נֹחַ.

זְמַן גְּאֻלְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים הוּא. וּבְחַמְשִׁים אָתָּא
יְשׁוּב עַלְמָא, דְּהֵימָּא הַיּוֹבֵל. הַחֲזֵרַת הַנְּשָׂמָה לְגוֹף, בְּשָׁנַת
הָאָרְבָּעִים, שֶׁהִמְתִּינָהּ לוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיְהִי
יַעֲחֹק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, שֶׁהִמְתִּין לְגוֹף.

בְּקַחְתּוּ אֶת רִבְקָה, בְּהִכְנַסְתָּהּ בְּגוֹף הַמְּזוּמָן לוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה
בְּהִכְנַסְתָּהּ בּוֹ, אֵין תְּאַוְתָּם וְכִסּוּפָם אֱלָא לִיהֲנוֹת מְזִיו
הַשְּׂכִינָה וְלִיזוּן מְזִיוָהּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת
פִּיהוּ. אָמַר רַבִּי אַבְא, יִשְׁקֵנִי יַפְרִנְסֵנִי, שְׂאִין פְּרִנְסָתָן אֱלָא לִיהֲנוֹת
וְלִיזוּן מְזִיוָהּ שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי סוֹפִיָּה דְקָרָא מוֹכַח דְכְּתִיב,
(שיר השירים א) כִּי טוֹבִים דְּדִידָךְ מֵיָיִן.

בֵּת בְּתוּאֵל בֵּת בְּתוֹ שֶׁל אֵל. רַב הוּנָא אָמַר, לֹא כָּךְ הוּא, וְאַנָּא
הוּיָת בְּכַרְפֵי הַיָּם וְשִׁמְעָנָא דְהוּוּ קָרָאן לְהַהוּא גְרָמָא דְשִׁדְרָה,

לשון הקודש

בְּקַחְתּוּ אֶת רִבְקָה - בְּהִכְנַסְתָּהּ בְּגוֹף
הַמְּזוּמָן לוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּהִכְנַסְתָּהּ בּוֹ,
אֵין תְּאַוְתָּם וְכִסּוּפָם אֱלָא לִיהֲנוֹת מְזִיו
הַשְּׂכִינָה וְלִיזוּן מְזִיוָהּ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שיר א)
יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. אָמַר רַבִּי אַבְא,
יִשְׁקֵנִי - יַפְרִנְסֵנִי. שְׂאִין פְּרִנְסָתָם אֱלָא
לִיהֲנוֹת וְלִיזוּן מְזִיוָהּ שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, סוֹף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שְׂפָתוֹב כִּי
טוֹבִים דְּדִידָךְ מֵיָיִן.

בֵּת בְּתוּאֵל - בֵּת בְּתוֹ שֶׁל אֵל. רַב הוּנָא
אָמַר, לֹא כָּךְ הוּא. וְאַנִּי הוּיָתִי בְּכַרְפֵי
הַיָּם וְשִׁמְעָתִי שְׁהִיו קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ הַעֲעֵם

קָדָם תְּחִית הַגּוֹף מִמִּתְנַת לוֹ הַנְּשָׂמָה
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים יְקוּמוּ
הַגּוֹפּוֹת מִן הָעֵפְרָא. בְּאָרְבָּעִים נִכְלָא
הַנְּשָׂמָה, זֶהוּ שְׂפָתוֹב (בראשית ז) וַיְהִי הַנְּשָׂמָה
עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם, וְכְתוּב וַיְהִי מִקֵּץ
אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ.

זְמַן גְּאֻלְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנַת
הָאָרְבָּעִים הוּא, וּבְחַמְשִׁים בָּא יְשׁוּב
הָעוֹלָם, שֶׁהֵימָּא הַיּוֹבֵל. הַחֲזֵרַת הַנְּשָׂמָה
לְגוֹף בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים שֶׁהִמְתִּינָהּ לוֹ
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיְהִי יַעֲחֹק בֶּן
אַרְבָּעִים שָׁנָה, שֶׁהִמְתִּין לְגוֹף.

ההוא דאשתאר בקברא מכל גופא, בתואל רמאה. שאלית עליה,
אמרו דהוא פרישא (רמא) דחויא, דאיהו רמאה, ודהוא גרמא הוא
רמאה מכל שאר גרמי.

דתאנא אמר רבי שמעון, ההוא גרמא למה אשתאר בקיומא
יתיר מכל שאר גרמי. משום דאיהו רמאה. ולית סביל
טעמא דמוזנא דבני נשא כשאר גרמי, ובגניי כד הוא תקיף מכל
גרמי והוא ליהוי עקרא דגופא אתבני מניה. הדא הוא דכתיב בת
בתואל הארמי.

ותאנא אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע
דאיהו רמאי. הדא הוא דכתיב בת בתואל הארמי גרמא
רמאה. מפדן ארם, מצמד רמאין, כדתנן פדנא דתורא שהוא צמד.
אחות לבן, אחות יצר הרע הארמי, כדתנן, בתחלה שהיה מנוול
בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול
כדבקרמיתא, כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה, קראן ליה לבן. על
כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

לשון הקודש

ולמדנו, אמר רבי שמעון, הוא רמאי
ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע שהוא
רמאי. זהו שכתוב בת בתואל הארמי –
עצם רמאי. מפדן ארם – מצמד רמאים,
כמו ששנינו פדנא דתורא, שהוא צמד.
אחות לבן – אחות יצר הרע הארמי.
כמו ששנינו, בתחלה שהיה מנוול
בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד
לבא שלא יהא מנוול כמו בראשונה, כמי
שרוחץ ומטביל את ממאנתו, קוראים לו
לבן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן
העולם.

שעל השדרה, אותו שנשאר בקבר מכל
הגוף – בתואל הארמי. שאלתי עליו.
אמרו שהוא בראש ודמהו הנחש, שהוא
רמאי, ואותו העצם הוא רמאי מכל שאר
העצמות.

שלמדנו, אמר רבי שמעון, למה נשא
בקיום אותו העצם יותר מכל שאר
העצמות? משום שהוא רמאי, ואינו
סובל טעם של המזון של בני האדם כמו
שאר העצמות, ומשום כד הוא חזק מכל
העצמות, והוא יהיה העקר שהגוף נבנה
ממנו. זהו שכתוב בת בתואל הארמי.

תָּא שְׁמַע, דְּהָכִי אֲנִי אוֹקִימָנָא בְּמַתְנִיתָא. שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט שְׁהֵן שְׁתֵּי
כַּחוֹת הַגּוֹף הַמְעוֹרְרוֹת לַיְצֵר הָרַע, עֲבָשׂוּ שְׂאִינֵי מְנוּל כֹּךְ
וְנִטְבַּל מִלְּכַלּוּכֵי נִקְרָא לָבֹן, וְאוֹתָן שְׁתֵּי בְּנוֹת אֵינָן בְּטִלּוֹת מִמָּשׁ,
הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (בראשית כט) וּלְלֶבֶן שְׁתֵּי בְּנוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כֹךְ הוּא, תַּמָּן כְּתִיב בְּכִירָה וַיַּעֲרֶה וְהָכָא כְּתִיב
גְּדוּלָּה וְקִטְנָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲבָל אֵינָן בְּכַח לַעֲשׂוֹת רַע
וְלַהֲתַעֲוֹרֵר לַיְצֵר הָרַע כְּמַתְחֵלָה. מִשְׁמַע דְּכִתִּיב שֵׁם הַגְּדוּלָּה לְאָה,
שְׁלֵאָה מִכְּחָה וּמִרְשַׁעְתָּה. וְשֵׁם הַקִּטְנָה רַחֵל, שְׂאִין בְּהַ כַּח
הַמְתַּעֲוֹרֵר, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה נג) וּכְרַחֵל לִפְנֵי גּוֹזְזִיָּה נֶאֱלָמָה.

אָמַר רַב הוֹנָא, זֶה יַצֵּר הָרַע וְשְׁתֵּי בְּנוֹתָיו, מִתְחַלְּפוֹת מִכְּמוֹת
שְׁהִיּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה לוֹט, מְקַלָּל מְנוּל. עֲבָשׂוּ לָבֹן,
מְלוּבֹן, שְׂאִינֵי מְקַלָּל וּמְנוּל בְּנִיּוּלוּ כְּבְרֵאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה שְׁתֵּי
בְּנוֹתָיו חֲזָקוֹת כֹּל אַחַת וְאַחַת בְּכַחַה, וְעֲבָשׂוּ שֵׁם הַגְּדוּלָּה לְאָה,
לְאָה בְּלֵא כַח, לְאָה בְּלֵא חֲזוּק, לְאָה מִמַּעֲשֵׂיָה הָרֵאשׁוֹנִים. וְשֵׁם
הַקִּטְנָה רַחֵל, כְּדִקְאֻמְרָן, וְלֵא כְּמוֹת שְׁהִיּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה.

לשון הקודש

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כט) וּכְרַחֵל לִפְנֵי גּוֹזְזִיָּה
 נֶאֱלָמָה.

אָמַר רַב הוֹנָא, זֶה יַצֵּר הָרַע, וְשְׁתֵּי
בְּנוֹתָיו מִתְחַלְּפוֹת מִכְּמוֹת שְׁהִיּוּ
בְּרֵאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה לוֹט, מְקַלָּל מְנוּל.
עֲבָשׂוּ לָבֹן, מְלוּבֹן, שְׂאִינֵי מְקַלָּל וּמְנוּל
בְּנִיּוּלוּ כְּבְרֵאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה שְׁתֵּי בְּנוֹתָיו
חֲזָקוֹת, כֹּל אַחַת וְאַחַת בְּכַחַה, וְעֲבָשׂוּ
שֵׁם הַגְּדוּלָּה לְאָה – לְאָה בְּלֵא כַח, לְאָה
בְּלֵא חֲזוּק, לְאָה מִמַּעֲשֵׂיָה הָרֵאשׁוֹנִים.
וְשֵׁם הַקִּטְנָה רַחֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, וְלֵא
כְּמוֹת שְׁהִיּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה.

בֵּא שְׁמַע שְׂכַךְ אֲנִי בְּאֲרָנוּ בְּבְרִיתָא.
שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט, שְׁהֵן שְׁנֵי כַּחוֹת הַגּוֹף
הַמְעוֹרְרוֹת אֵת יַצֵּר הָרַע, עֲבָשׂוּ שְׂאִינֵי
כֹּךְ מְנוּל וְנִטְבַּל מִלְּכַלּוּכֵי נִקְרָא לָבֹן,
וְאוֹתָן שְׁתֵּי בְּנוֹת אֵינָן בְּטִלּוֹת מִמָּשׁ. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב (בראשית כט) וּלְלֶבֶן שְׁתֵּי בְּנוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כֹּךְ הוּא. שֵׁם כְּתוּב
בְּכִירָה וַיַּעֲרֶה, וְכֹאן כְּתוּב גְּדוּלָּה
וְקִטְנָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲבָל אֵינָן בְּכַח
לַעֲשׂוֹת רַע וְלַהֲתַעֲוֹרֵר לַיְצֵר הָרַע
כְּמַתְחֵלָה, מִשְׁמַע שְׁכַתוֹב שֵׁם הַגְּדוּלָּה
לְאָה, שְׁלֵאָה מִכְּחָה וּמִרְשַׁעְתָּה. וְשֵׁם
הַקִּטְנָה רַחֵל, שְׂאִין בְּהַ כַּח הַמְתַּעֲוֹרֵר,

אמר רבי אחא בר יעקב, תא תזי, מה כתיב, ויעתר יצחק ליי לנכה אשתו פי עקרה היא. אמר רבי אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה, ומה כתיב, ויעתר לו יי ותהר רבקה אשתו. פיון שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם פן מה הפרש בין העולם הזה לאותו הזמן, ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריך הוא עבד. אמר רבי אחא, כן הוא, דקדשא בריך הוא אתער ליה לכהוא עניינא דצריך לזווגא, ולא לכל שעתיא דיהא תדיר עם בר נש כמו פען, דאיהו אשתפח תדיר וחסאן ביה בני נשא, אלא לכהוא זווגא בלחודוי, ואתערותא ההיא, אתערותא דקודשא בריך הוא ליהוי, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) וחסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. מהו לב בשר. אמר רבי יהודה, לב להוציא בשר ולא לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי הוה אתי מקפוטקיא ללוד, פגע ביה רבי יהודה. אמר ליה רבי יצחק, תאמר דחבירנא חפימי מתניתא

לשון הקודש

הוא העיר אותו לענין ההוא שצריך לזוג, ולא לכל שעה, שיהיה תמיד עם אדם כמו בעת, שהוא נמצא תמיד וחוטאים בו בני אדם, אלא לאותו זוג לבדו. והתעוררות ההיא תהיה התעוררות של הקדוש ברוך הוא. והו שכתוב (יחזקאל לו) וחסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. מה זה לב בשר? אמר רבי יהודה, לב להוציא בשר, ולא לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי הוה בא מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה.

אמר רב אחא בר יעקב, בא ראה מה כתוב, ויעתר יצחק לה לנכה אשתו פי עקרה היא. אמר רבי אחא, מפני מה היא עקרה? מפני שיצר הרע אינו נמצא בכח בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה. ומה כתוב? ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו. פיון שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם פן, מה הפרש בין העולם הזה לאותו זמן? ועוד, שהיה הכתוב אמר שהקדוש ברוך הוא עשה. אמר רבי אחא, כן הוא, שהקדוש ברוך

אֲתַעְרוּ לְהָאֵי עֲנִינָא, דִּיִּצְר הָרַע יתְנַשֵּׁי מִן עֲלָמָא בַר תְּהִיא שְׁעָתָא לְזִיווּנָא. אָמַר לִיה, תְּיִיד הָכִי אֲעִטְרִיד יִצְר הָרַע לְעוֹלָם כְּמִטְרָא לְעוֹלָם, דְּאֵלְמָלָא יִצְר הָרַע, חֲדוּתָא דְשְׁמַעְתָּא לָא לִיְהוּי, אֲבָל לָא מְנַוְלָה כְּקַדְמִיתָא לְמַחְטֵי בֵיתָא. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה יא) לָא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא לְפָא דְמְדוּרִיה דִּיִּצְר הָרַע בֵּיתָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר, לְפָא טָבָא, בְּנִינָא דְנוֹפָא וְנִשְׁמַתָּא, וּבְגִין כֶּד פְּתִיב (דברים ז) וְאֶהְבֶּתְ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ דִּהוּא עֲקָרָא דְכִלְא.

כִּד אָתָּא רַב פְּהֵנָא אָמַר, הָכִי אֲמַרִין מִשְׁמִיהוֹן דְּמֵאֲרֵי מִתְנִיתָא, תְּרִי בְּנִינִין דְּנוֹפָא אֵינוֹן, כְּבָדָא וְלָפָא. דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּבָדָא וְלָפָא אֵינוֹן מְנַהֲגֵי נוֹפָא בְּכָל סְטְרֵי אֲבָרוּי, מְנַהֲנָא דְרִישָׁא מוּחָא. אֲבָל דְּנוֹפָא אֵינוֹן תְּרִין וְקַדְמָאָה הוּא כְּבָדָא, תְּנִינָא לָפָא. וְהֵינּוּ דְכַתִּיב בְּפֶרֶשְׁתָּא, (בראשית כח) וַיִּתְרוּצְעוּ הַפְּנִים בְּקַרְבָּהּ, אֵלֶּיךָ תֵּרִין בְּנִינֵי דְנוֹפָא.

מָאֵי טַעְמָא וַיִּתְרוּצְעוּ. מִשּׁוּם דְּלָפָא (אֲתַעְרוּ) אֲתַנַּשֵּׁי מִנִּיה יִצְר הָרַע.

לשון הקודש

שהוא עקר הכל.

כְּשִׁפָּא רַב פְּהֵנָא, אָמַר, כֶּד אֲמַרִים מִשְׁמַם שֶׁל בְּעֵלֵי הַבְּרִיתָא: שְׁנֵי בְּנִינִים שֶׁל הַגּוֹף הֵם – הַכְּבֵד וְהַלֵּב. שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבֵד וְהַלֵּב מְנַהֲגִים אֶת הַגּוֹף בְּכָל צַדְדֵי אֲיִבְרוּי. הַמְנַהֵג שֶׁל הָרֹאשׁ הוּא הַמּוֹת, אֲבָל שֶׁל הַגּוֹף הֵם שְׁנַיִם. וְהָרֹאשׁוֹן הוּא הַכְּבֵד, וְהַשֵּׁנִי הַלֵּב. וְהֵינּוּ שְׁכֵתוֹב בְּפֶרֶשְׁתָּא וַיִּתְרוּצְעוּ הַפְּנִים בְּקַרְבָּהּ, אֵלוֹ שְׁנֵי בְּנִינֵי הַגּוֹף.

מָה הַטַּעַם וַיִּתְרוּצְעוּ? מִשּׁוּם שֶׁמְהַלֵּב וּמִתְעוֹרֵר נִשְׁכַּח הַיִּצְר הָרַע. וַיִּתְרוּצְעוּ?

אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, תֵּאמַר שְׁחַבְרִינוּ חֲכָמֵי הַבְּרִיתָא הִתְעוֹרְרוּ לְעִנּוֹן הַזֶּה שְׁיִצְר הָרַע וְיִשְׁתַּכַּח מִן הָעוֹלָם, פְּרַט לְאוֹתָהּ שְׁעַת הַזּוּוּג. אָמַר לוֹ, תְּיִיד, כֶּד צְרִיד יִצְר הָרַע לְעוֹלָם כְּגִשְׁם לְעוֹלָם. שְׁאֵלְמָלָא יִצְר הָרַע, חֲדוּת הַשְּׁמוּעָה לָא תִהְיֶה, אֲבָל לָא מְנַוְלַת כְּבָרָא שׁוֹנָה לְחִטָּא בּוּ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (ישעיה יא) לָא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשֵׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא הַלֵּב שְׁמְדוּרוֹ שֶׁל יִצְר הָרַע בּוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר, לֵב טוֹב בְּגִין הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה, וּמִשּׁוּם כֶּד פְּתוּב (דברים ז) וְאֶהְבֶּתְ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ,

וַיִּתְרוּצְעוּ, (שאלו) וַיִּשְׁלְיוּ מִיבְעֵי לֵיָהּ. אֵלָא אָמַר רַב הוּנָא, וַיִּתְרוּצְעוּ וַיִּשְׁבְּרוּ, כְּלוּמַר נִשְׁבַּר כַּחַם וְחֵילָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַגּוֹף מֵהוּ אוֹמֵר, אִם בֵּין לָמָּה זֶה אָנֹכִי וְלָמָּה נִבְרָאתִי. מִיָּד (בראשית כח) וַתִּלְדָּךְ לְדָרֶשׁ אֶת ה'.

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'. (בראשית כח) אֵלֹהֵי הַשְּׁנַיִם גַּאִים הַכְּבֵד וְהַלֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, הַמּוֹחַ וְהַלֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמּוֹחַ אֵינִן בְּכָלֵל זֶה, מִשְׁמַע דְּכַתִּיב בְּבִטְנָךְ, וְהַמּוֹחַ אֵינֵנוּ בְּכַטָּן אֵלָא בְּרֵאשִׁי. וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעַיְדֵךְ וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר זֶהוּ הַכְּבֵד שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל, וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ לְפָנָי הַלֵּב. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבֵד קוֹלֵט הַדָּם וּמְשַׁמֵּשׁ בּוֹ לְפָנָי הַלֵּב.

וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי. (בראשית כח) אָמַר רַב כְּהֵנָא, הַכְּבֵד הוּא הָרֵאשׁוֹן וְהוּא אֲדָמוֹנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוֹנִי, עַל שְׁבוּלַע אֶת הַדָּם תִּתְחַלֶּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רֵאשׁוֹן, עַל שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן לְבָלוֹעַ הַדָּם מִכָּל הַמַּאֲכָל, וְהוּא רֵאשׁוֹן לְדָם אֲבָל לֹא לִיצִירָה. וּבְמֵאן נֹזְקִים וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר, עַל שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל בְּשַׁעֲרוֹ מִן הַלֵּב וְהוּא עוֹבֵד לְלֵב.

לשון הקודש

יעבד צעיר. זהו הכבוד, שהוא רב וגדול והוא משמש לפני הלב. שאמר רבי יהודה, הכבוד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב.

ויצא הראשון אדמוני. אמר רב כהנא, הכבוד הוא הראשון, והוא אדמוני. למה הוא אדמוני? על שבוֹלַע אֶת הַדָּם תִּתְחַלֶּה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון? על שהוא ראשון לבלוע הדם מכל המאכל, והוא ראשון לדם, אבל לא ליצירה. ובמה נבאר ורב יעבד צעיר? על שהוא רב וגדול בשערו מן הלב,

ושאלו וישליו היתה צריך להיות! אלא, אמר רב הונא, ויתרוצעו – וישברו, כלומר, נשבר כחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר? אם בין למה זה אנכי, ולמה נבראתי? מיד – ותלך לדרש את ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאומים וגו'. אלו השני גאים – הכבוד והלב. רבי יוסי אמר, המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע שכתוב בבטנך, ואין המוח בכטן אלא בראש. ושני לאומים ממעיד וגו', ורב

אָמַר רַבִּי אֲבָא, לָמָּה אָתָּה פְּרַשְׁתָּא דָא, אֵלָּא לְאַחֲזָאָה לְבְנֵי עֲלָמָא דָאֵת עַל גַּב דְּהַהִיא שְׁלִימוּתָא לִיהוּי פְּאַרְעָא, אֶרְחִיָּה וְטַבְעִיָּה דְעֲלָמָא לָא אִשְׁתַּגִּי. רַבִּי יִיסָא אָמַר בַּא וְרָאָה הַפְּבַד הוּא הַצֵּד צִיד וְהוּא צִיד בְּפִיּו, וְהִלָּב הוּא הַחוּשְׁב וְהוּא (בראשית כה) יוֹשֵׁב אֲהֵלִים הָדָא הוּא דְכָתִיב (בראשית כח) וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד. חוּשְׁב מַחְשְׁבוֹת, נוֹשָׂא וְנוֹתֵן בַּתּוֹרָה.

וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא אָמַר, לְעוֹלָם טַבְעוּ שְׁל עוֹלָם אֵינּוּ מִשְׁתַּנָּה, בַּא וְרָאָה, מָה כְּתִיב, וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד, כְּמָה דָאֵת אָמַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם וְתַרְגּוּמוֹ דְּחֻשְׁבּוֹ. כְּלוּמַר הִלָּב חוּשְׁב וּמְהַרְהַר בַּתּוֹרָה בִּידְעֵת בּוֹרְאוֹ. מָה כְּתִיב, וַיִּבֵּא עֲשׂוּ מִן הַשָּׂדֶה. וְהוּא עֵינַי. הַפְּבַד שְׁדָרְךָ טַבְעוּ לְעֵצָת וְלְצוּר צִיד בְּפִיּו לְבַלּוּעַ וְאֵינּוּ מוּצֵא, נִקְרָא עֵינַי. וְהוּא אֹמֵר לְלֵב, עַד שְׂאַתָּה מְהַרְהַר בְּדַבְרִים אֱלוֹ בְּדַבְרֵי תּוֹרָה, הַרְהַר בְּאַכִּילָה וּבִשְׂתִיָּה לְקַיִם גּוֹפְדָּ. הָדָא הוּא דְכָתִיב, וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֵל יַעֲקֹב הִלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה, פִּי כֵן דְרַכִּי לְבַלּוּעַ הָדָם וְלִשְׁגַר לְשֹׁאֵר הָאֲבָרִים. פִּי עֵינַי אֲנִכִּי, בְּלֹא אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה.

לשון הקודש

וְהוּא עוֹבֵד לְלֵב.

נְזִיד, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שמות יח) אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם, וְתַרְגּוּמוֹ: שְׁחֻשְׁבוּ. כְּלוּמַר, הִלָּב חוּשְׁב וּמְהַרְהַר בַּתּוֹרָה בִּידְעֵת בּוֹרְאוֹ. מָה כְּתוּב? וַיִּבֵּא עֲשׂוּ מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵינַי. הַפְּבַד שְׁדָרְךָ טַבְעוּ לְעֵצָת וְלְצוּר צִיד בְּפִיּו לְבַלּוּעַ וְאֵינּוּ מוּצֵא, נִקְרָא עֵינַי, וְהוּא אֹמֵר לְלֵב: עַד שְׂאַתָּה מְהַרְהַר בְּדַבְרִים אֱלוֹ בְּדַבְרֵי תּוֹרָה, הַרְהַר בְּאַכִּילָה וּבִשְׂתִיָּה לְקַיִם גּוֹפְדָּ. זְהוּ שְׂכַתוּב וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֵל יַעֲקֹב הִלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה, פִּי כֵן דְרַכִּי לְבַלּוּעַ הָדָם וְלִשְׁגַר לְשֹׁאֵר הָאֲבָרִים, כִּי

אָמַר רַבִּי אֲבָא, לָמָּה בָּאָה הַפְּרֻשָּׁה הַזֹּאת? אֵלָּא לְהַרְאוֹת לְבְנֵי הָעוֹלָם, שְׂאֵף עַל גַּב שְׁהַשְׁלָמוֹת תְּהִיָּה בְּאַרְצָא – דְרַכּוּ וְטַבְעוּ שְׁל הָעוֹלָם לָא יִשְׁתַּנָּה. רַבִּי יִיסָא אָמַר, בַּא רָאָה, הַפְּבַד הוּא הַצֵּד צִיד, וְהוּא צִיד בְּפִיּו, וְהִלָּב הוּא הַחוּשְׁב, וְהוּא יוֹשֵׁב אֲהֵלִים. זְהוּ שְׂכַתוּב וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד, חוּשְׁב מַחְשְׁבוֹת, נוֹשָׂא וְנוֹתֵן בַּתּוֹרָה.

וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד, רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא אָמַר, לְעוֹלָם טַבְעוּ שְׁל עוֹלָם אֵינּוּ מִשְׁתַּנָּה, בַּא רָאָה, מָה כְּתִיב, וַיֵּזֶד יַעֲקֹב

והלב אומר, תן לי הראשון והמובחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך, הריא הוא דכתיב, (בראשית כה) **מכרה כיום את בכורתך לי, קונמיתא דתאיבא.** עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. **דאלמלי** שהוא כסופא והרהורא דלבא במאכל, לא יוכלו הפכד והאברים לבלוע דאמר רבי יוסי, **בן דרף העבדים, שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.**

אמר רבי יוסי, פתיב לאחר בן, (בראשית כה) **ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים.** מהו עדשים, סגלגלין כגלגלתא, ונגלגלא סביב בעלמא. כלומר, דלא אתנשי מארחיה. כף הוא פר נש, פתחוא ומנא אף על גב דכל ההוא טיבו ויקר ושלימותא ליהוי, ארחיה דעלמא למוכל ולמשתי לא יתנשי.

מתניתין, תנן ארבע רוחות העולם מנשבון, ועתיד קדשא בריך הוא להתעורר רוח אחד לקיים הגוף, שיהא כלול מארבע רוחות. הריא הוא דכתיב (יחזקאל לו) **מארבע רוחות באי הרוח. בארבע לא כתיב אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם.**

לשון הקודש

עוף אנכי, בלא אכילה ושתייה. **והלב אומר:** תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך. זה שכתוב מכרה כיום את בכורתך לי, ראשית התאוה. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. **שאלמלא** אותו כסופא והרהור של הלב במאכל, לא יוכלו הפכד והאברים לבלוע. **שאמר רבי יוסי, בן דרף העבדים – שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.**

אמר רבי יוסי, פתוב לאחר בן, ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים. מה זה

עדשים? עגלגלים כגלגלת, והגלגל סובב בעולם, כלומר שלא נשכח מדרבו. כף הוא בן אדם, באותו זמן, אף על גב שכל אותו הסד וכבוד ושלמות יהיו, דרכו של העולם לאכל ולשתות לא ישתפת.

משנה, שנינו, ארבע רוחות העולם מנשבנות, ועתיד הקדוש ברוך הוא להתעורר רוח אחד לקיים הגוף שיהיה כלול מארבע רוחות. זהו שכתוב (יחזקאל לו) **מארבע רוחות באי הרוח. בארבע לא כתוב, אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם.**

וְתֵאֵנָּה, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׂוֹתָהּ. וְאִין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ אֵלֶּא שְׁעִבּוֹד מַלְכֵיּוֹת בְּלִבָּד, וְאִין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה, לְתַחֲיִית הַמַּתִּים אֵלֶּא נְקִיּוֹת וְהַשְּׁגַת יְדִיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר וְאֶרִיכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף וְכִי יָמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲיִית הַמַּתִּים לֹא חָד הוּא. אָמַר לִיה, לֹא. דְתַנּוּ, בֵּית הַמְּקַדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קוֹדֵם לְתַחֲיִית הַמַּתִּים, וְתַחֲיִית הַמַּתִּים הוּא אַחֲרוֹן שְׁבַבְכֶּלָם. מָנָא לָן, דְכַתִּיב (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה' נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנַס הָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחֲבֵשׁ לְעַצְבוֹתָם. זוּ הִיא תַחֲיִית הַמַּתִּים, שְׁהִיא הָרְפוּאָה לְשִׁבּוּרֵי לֵב עַל מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנַס, וְהָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב אַחֲרוֹן עַל הַכֹּל.

תַּנּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲיִית הַמַּתִּים, כְּדֹאמְרֵינוּ וְיַהֲיִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. הֵאֵי אַרְבַּעִים שָׁנָה, מָאֵי עֲבִידְתֵייהוּ. אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי בְרוּקַא, מְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת עַד תַּחֲיִית הַמַּתִּים, כַּמָּה עָרוֹת, כַּמָּה מַלְחָמוֹת יִתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁרֵי הַנְּמַלֵּט מֵהֶם, דְכַתִּיב, (דניאל יב) וּפְעַת הָהִיא יִמְלֵט עִמָּךְ כָּל הַנְּמַצָּא כְּתוּב בַּסֵּפֶר.

לשון הקודש

וְלַמְדַּנּוּ, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׂוֹתָהּ, וְאִין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ אֵלֶּא שְׁעִבּוֹד מַלְכֵיּוֹת בְּלִבָּד, וְאִין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה לְתַחֲיִית הַמַּתִּים אֵלֶּא נְקִיּוֹת וְהַשְּׁגַת יְדִיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר, וְאֶרִיכוֹת יָמִים. **אָמַר** רַב יוֹסֵף, וְכִי יָמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲיִית הַמַּתִּים אֵינָם אַחָד? אָמַר לוֹ, לֹא, שְׁשִׁנּוּ, בֵּית הַמְּקַדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קַבּוּץ גְּלִיּוֹת קוֹדֵם לְתַחֲיִית הַמַּתִּים, וְתַחֲיִית הַמַּתִּים הֵאֲחֲרוֹן שְׁבַבְכֶּלָם.

שְׁנִינּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲיִית הַמַּתִּים, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ וְיַהֲיִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. אַרְבַּעִים הַשָּׁנָה הִלְלוּ מַה מַּעֲשִׂיהֶם? אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר

רבי יהודה אמר מהכא, (דניאל יב) **יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים.**
רבי יצחק אמר מהכא, (זכריה יג) **וצרפתים בצרוף את הפסוק**
ובחנתים כבחון את הזהב. ובאותם הימים, יהיו ימים אשר יאמרו
 (קהלת יב) **אין לי בהם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים**
ארבעים שנה.

רב הונא אמר, תא חזי (יהושע ה) כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל
במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה', כהאי גוונא (גופא) הכא.
אמר רב יוסף, כל אלין חד מלה אמרו, ולסוף ארבעים שנה
שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מאי
טעמא, משום דכתיב, (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה
שעברו. ומזמן תחית המתים, יתישב עלמא בישובו, הדא הוא
דכתיב, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף, הוה יתיב, והוה קא מצטער בנפשו טפי
עאל לקמיה רבי יהושע. אמר ליה חיוזו נהירו בושינא
דעלמא למה חשוכן. אמר ליה, חיוזו ודחילו סגי עאל בי, דהא אנא

לשון הקודש

שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר
 לא שמעו בקול ה' - כמו בן והגוף כאן.
 אמר רב יוסף, כל אלו דבר אחד אמרו.
 ולסוף ארבעים שנה, שהצרות יעברו
 והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר.
 מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא
 תקום פעמים צרה, ודי להם במה
 שעברו. ומזמן תחית המתים יתישב
 העולם בישובו, זהו שכתוב ביום ההוא
 יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף היה יושב, והיה
מצטער בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי
יהושע. אמר לו, מראה האור של מאור

רבי ברוקא, מקבוצ גליות עד תחית
 המתים במה צרות, במה מלחמות
 ותעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט
 מהם, שכתוב (דניאל יב) בעת ההיא ימלט
 עמך כל הנמצא כתוב בספר.

רבי יהודה אמר מכאן, יתבררו ויתלבנו
ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מכאן, (זכריה
 א) **וצרפתים בצרוף את הפסוק ובחנתים**
כבחון את הזהב. ובאותם הימים יהיו
 ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ.
 ומשעה שיעברו הצרות עד תחית
 המתים ארבעים שנה.

רב הונא אמר, בא ראה, כי ארבעים

חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא, דשארית עלייהו רוח קדישין. וההוא דאתערו, דבשתייתאי יהא פורקנא, שפיר. אבל אנא חמי אורכא יתירא על אינון דיירא עפרא, דבאלף שתייתאי לזמן (שמות י' ע"א) ארבע מאות ותמנא שנין מניה, יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקיומיהון.

ובגניני כד אתערו חברנא, על פסוקא דקרא לזן בני חת, ח"ת, דיתערוזן לח"ת שנה, והיינו דכתיב, (ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. פשישתלם הוא"ת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמנא, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

(עוד) אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי, דהא תנינן ג' פתות הן, של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כפה שנים, שהם קודמים בתחלה, בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם, לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלף הששי,

לזון הקודש

בשישתלם הוא"ת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

ועוד אמר רבי יהושע, שנה לא יהיה לך קשה, שהרי שנינו, שלש פתות הן: של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כפה שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלף הששי, כמו שאמרנו. מי יזכה

העולם למה חשוכים? אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שהרי אני רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הבריתא, ששורה עליהם רוח של קדושים, וההוא שהעירו שבששי יהיה גאלה, יפה. אבל אני רואה אריכות יתר על אותם שוכני עפר, שפאלף הששי לזמן ארבע מאות ושמונה שנים ממנו יהיו עומדים כל שוכני עפר בקיומם.

ומשום כד העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה, והיינו שכתוב (ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו.

בְּדָקָא מְרִין. מָאן יִזְכָּה לְהָא אֲרַכָּא, מָאן יִתְקַיֵּים בְּקַיּוּם דְּתִיבָּה בֵּין
הָא זְמַנָּא, וְעַל דָּא אֶצְטַעֲרִנָּא בְּנַפְשָׁאִי.

אָמַר לֵיהּ, רַבִּי, הָא תִּינִינְן, (בראשית א) יְהִי אוֹר, יְהִי ר'ו. חֲזוֹר וְאָמַר,
בְּתִשְׁבָּה יִתְקַדַּם כֻּלָּא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אִי לָאו דְאָמַרְתָּ
הָכִי, אַחְסִימָנָא פּוּמִין לְמַצְפֵּי פּוּרְקָנָא כֻּל יוֹמָא, דְכְּתִיב, (ישעיה לג) חֲסֹן
יְשׁוּעוֹת. מַהוּ יְשׁוּעוֹת, אֵלּוּ הַמְצַפִּים יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם.

מַה הוּא דְעֵתוֹי דְרַבִּי אֶלְעָזָר. הִינְנו דְכְּתִיב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי
אֲדַמַּת עֶפְרַיִם יִקְיָצוּ. מִשְׁמַע דְכְּתִיב מִיִּשְׁנֵי אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים
הַנִּקְדָּמִים בְּחַיֵּיהֶם קוּדָם זְהוּ. וְכַמָּה שָׁנִים הֵם נִקְדָּמִים, רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמַר מְאֵתִים וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים. רַבִּי יִצְחָק אוֹמַר, רַד"י שָׁנָה, דְכְּתִיב,
(במדבר כד) וַיִּרְדּוּ מִיַּעֲקֹב וְגו'. יר"ד שָׁנָה נִקְדָּמִים הַצַּדִּיקִים לְשֹׁאֵר כָּל
אָדָם. רַב נַחֲמָן אוֹמַר, לְפִי הַשִּׁיעוֹר שְׁנַבְלָה בְּעֶפְרַיִם. אָמַר לֵיהּ רַבִּי
יוֹסֵי, אִם בֶּן הַרְבֵּה תְּחִיּוֹת הוּוּ, אֶלָּא כָּל תְּחִיּוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן,
וְהָאִי דְאִתְמַר בְּחֻזּוֹן (דניאל י) וְאָמַת הַדְּבָר וְצָבָא גְדוּלָּה.

וְיִהְיִי רַעֲב בְּאַרְצָא מְלַבֵּד הַרְעֵב הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם.
(בראשית כו) רַבִּי אַבְהוּ פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ

לשון הקודש

וְכַמָּה שָׁנִים הֵם נִקְדָּמִים? רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמַר, מְאֵתִים וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים. רַבִּי יִצְחָק
אוֹמַר, רַד"י שָׁנָה, שְׁכָתוּב (במדבר כד) וַיִּרְדּוּ
מִיַּעֲקֹב וְגו'. יר"ד שָׁנָה נִקְדָּמִים הַצַּדִּיקִים
לְשֹׁאֵר כָּל אָדָם. רַב נַחֲמָן אוֹמַר, לְפִי
הַשִּׁיעוֹר שְׁנַבְלָה בְּעֶפְרַיִם. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי,
אִם בֶּן הַרְבֵּה תְּחִיּוֹת הִיּוּ, אֶלָּא כָּל
הַתְּחִיּוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְזֵהוּ שְׁנַאמַר
בְּחֻזּוֹן, (דניאל י) וְאָמַת הַדְּבָר וְצָבָא גְדוּלָּה.

וְיִהְיִי רַעֲב בְּאַרְצָא מְלַבֵּד הַרְעֵב הָרֵאשׁוֹן
אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם. רַבִּי אַבְהוּ פָּתַח
וְאָמַר, (שיר א) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמַסְבּוֹ נִרְדִּי

לְאַרְדָּה הִנְהוּ? מִי יִתְקַיֵּים בְּקַיּוּם דְּתוֹ בֵּין
הַזְּמַן הַזֶּה, וְעַל כֵּן אֲנִי מַצְטַעֲרִי בְּנַפְשָׁאִי.
אָמַר לוֹ, רַבִּי, הִנֵּה שְׁנִינְנוּ, יְהִי אוֹר – יְהִי
ר'ו. חֲזוֹר וְאָמַר, בְּתִשְׁבָּה יִתְקַדַּם הַכֹּל.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אִם לָאו שְׁאָמַרְתָּ כֵּן,
הַסְמְנוּ אֶת הַפִּיּוֹת לְצַפּוֹת לְגֵאֲלָה כָּל יוֹם,
שְׁכָתוּב (יחזקאל לג) חֲסֹן יְשׁוּעוֹת. מַהוּ
יְשׁוּעוֹת? אֵלּוּ הַמְצַפִּים יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם.
מַהִי דְעֵתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר? הִינְנו מַה
שְׁכָתוּב וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפְרַיִם יִקְיָצוּ.
מִמְשַׁמְעֵי שְׁכָתוּב מִיִּשְׁנֵי, אֵלּוּ הֵם
הַצַּדִּיקִים הַנִּקְדָּמִים בְּחַיֵּיהֶם קָדָם זְהוּ.

במסבו גרדי נתן ריחו. דתנינן, ארבע תקופות וארבע זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא. האחד, אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. דתנינן, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא, יותר ממלאכי השרת דכתיב, (ישעיה יא) כמים לים מכסים. השני תתעסקון (חסד) עד כאן מדרש הנעלם)

וַיִּשְׂאֵלוּ אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אַחְתִּי הִיא.

(בראשית כו) כָּמָה דָּאֵמַר אַבְרָהָם בְּגִין דְּשָׁכְנִיתָא הָוָה עִמּוּהָ וְעַם אֶתְתִּיחַ, וּבְגִין שְׁכִינְתָא קָאֵמַר, דְּכִתִּיב, (משלי ז) אָמֹר לַחֲכָמָה אַחְתִּי אָתָּה. וְעַל דָּא אֶתְתַּקַּף וַאֲמַר אַחְתִּי הִיא. תו, אַבְרָהָם וַיִּצְחַק, הָכִי אֶתְתַּחֲוֵי, וַדָּאִי בְּגִין קָרָא דְכִתִּיב (שיר השירים ה) אַחְתִּי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי, וּבְגִין כֶּךָ וַדָּאִי אֶתְתַּחֲוֵי לֹון לֹוּמַר, אַחְתִּי הִיא, וְעַל דָּא אֶתְתַּקְּפוּ צַדִּיקַיָּא בֵּיהּ בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

לשון הקודש

אחתי היא, כמו שאמר אברהם, משום ששכינה היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא אמר, שכתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי אתה, ועל פן התחזק ואמר אחתי היא. עוד, אברהם ויצחק כך ראוי, שונדאי משום הפסוק שכתוב (שיר ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי, ומשום כך ונדאי נראה להם לומר אחתי היא, ועל פן מתחזקים הצדיקים בקב"ה.

נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא. האחד – אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, שכתוב (ישעיה יא) כמים לים מכסים. השני תתעסקון. (חסד)

(עד כאן מדרש הנעלם)

וַיִּשְׂאֵלוּ אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר

וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וְגו'. (בראשית כו) אֶת רִבְקָה

אֶשְׁתּוֹ וַיִּיקָא, (וְדַא שְׂכִינְתָא, כְּמָה דְעֵבֻדָּה זְרָה כְּתִיב בְּהַ (שמות

לב) וַיְקוּמוּ לְצַחֵק הָכִי נָמִי מִצַּחֵק אֶת) דָּא שְׂכִינְתָא דְהוֹת עֲמָה

דְּרִבְקָה. דְּבַר אַחַר, וְכִי סִלְקָא דְעֶתְדָּא דִּיצַחֵק הָוָה

מִשְׁמַשׁ עֲרִסְיָה בִּימָמָא, דְּהָא תַנִּינָן יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין

אִינוּן וְלֹא מִשְׁמַשֵּׁי עֲרִסְיָתוֹ בִּימָמָא, וַיִּצַּחֵק דְּהוֹה

קַדִּישׁ, הָוָה מִשְׁמַשׁ עֲרִסְיָה בִּימָמָא.

אֱלֹא, וְדַאי אַבִּימֶלֶךְ חָפִים הָוָה, וְאִיהוּ אֶסְתַּבֵּל

בְּאַצְטִגְנִינוּתָא דִּילִיָּה, דְּאִיהוּ חֵלּוֹן. כְּתִיב

הֲכֹא (בראשית כו) בְּעַד חֵחֵלּוֹן, וְכְתִיב הֲתָם (שופטים ה) בְּעַד

חֵחֵלּוֹן נִשְׁקָפָה וְתַיִבֵּב אִם סִיסְרָא, מַה לְהֵלֵן

בְּאַצְטִגְנִינוּתָא, אֹנָף הָכִי נָמִי בְּאַצְטִגְנִינוּתָא, וְחָמָא

דְּלֹא הָוָה כְּמָה דְּהוֹה אָמַר יִצְחָק. אֱלֹא וְדַאי אִיהוּ

מִצַּחֵק עֲמָה, וְאִיהִי אֶתְתִּיָּה. וְכִדְרִין (בראשית כו) וַיִּקְרָא

אַבִּימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יָאוּת הָוָה

לשון הקודש

מִשְׁמַשׁ מִפְּתוֹ בַּיּוֹם.

אֱלֹא וְדַאי שְׂאֲבִימֶלֶךְ הָיָה חָכֵם, וְהוּא
הֶסְתַּבֵּל בְּאַצְטִגְנִינוּתוֹ שֶׁהוּא חֵלּוֹן.

כְּתִיב כְּאֵן בְּעַד חֵחֵלּוֹן, וְכְתוּב שָׁם (שופטים

ה) בְּעַד חֵחֵלּוֹן נִשְׁקָפָה וְתַיִבֵּב אִם סִיסְרָא.

מַה לְהֵלֵן בְּאַצְטִגְנִינוּת, אֹנָף כְּאֵן

בְּאַצְטִגְנִינוּת. וְרָאָה שְׂלֵא הָיָה כְּמוֹ

שְׂאוּמֵר יִצְחָק, אֱלֹא וְדַאי הוּא מִצַּחֵק

וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וְגו'. אֶת

רִבְקָה אֶשְׁתּוֹ - וַיִּיקָא, וְזוֹ הַשְּׂכִינָה. כְּמוֹ

שְׂעֵבֻדָּה זְרָה כְּתוּב בְּהַ וַיְקוּמוּ לְצַחֵק, כִּדְ נָם מִצַּחֵק

אֶתוֹ זֹו שְׂכִינָה שְׁהִיָּתָה עִם רִבְקָה. דְּבַר

אַחַר, וְכִי תַעֲלֶה עַל דְּעֶתְדָּא שְׁיִצַּחֵק הָיָה

מִשְׁמַשׁ מִפְּתוֹ בַּיּוֹם? שְׁהִרִי שְׁנִינָה,

יִשְׂרָאֵל הֵם קְדוּשִׁים וְלֹא מִשְׁמַשִּׁים

מִפְּתוֹם בַּיּוֹם, וַיִּצַּחֵק שְׁהִיָּה קְדוּשׁ הָיָה

אֲבִימֶלֶךְ לְמַעַבְדֵי לְיִצְחָק בְּמַה דְּעַבְדֵי לְאַבְרָהָם, בַּר
דְּהָא אוֹכַח לִיה קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמוּתָא.

תָּא תָּזִי, כְּתִיב כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים
בְּמַקּוֹם הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּגִין כְּדֵין אָמַר

אֲחֵתִי הִיא, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּשִׁכְנֵתָא, דְּכְתִיב, (משלי ז)
אֲמֹר לַחֲכָמָה אֲחֵתִי אָתָּה. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּבִתּוּ לֹא

הָוָה מְהִימְנוּתָא, דְּאִי מְהִימְנוּתָא אֲשַׁתְּכַח בִּינֵיהוּ, לֹא
הָוָה אֲצַטְרִיךְ. אֲבָל מַגּוּ דְלֹא הָוָה בִּינֵיהוּ מְהִימְנוּתָא,

אָמַר הָכִי. וּבְגִין כְּדֵין אָמַר (בראשית ט) כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין
יִרְאֵת אֱלֹהִים (דף קמא ע"א) בְּמַקּוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים,

דָּא מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְּלֹא שְׂרִיָּא שְׁכִינְתָּא לְבַר
מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים
בְּמַקּוֹם הַזֶּה, דְּלֹא אֲתַרִּיהּ הוּא, וְלֹא שְׂרִיָּא הָכָא.

לשון הקודש

אתָּה. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂבָהֶם לֹא הֵיְתָה
אֲמוּנָה. שְׂאֵם נִמְצְאָה בְּהֵם אֲמוּנָה, לֹא
הָיָה צְרִיךְ, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׂלֵא הֵיְתָה
בִּינֵיהֶם אֲמוּנָה אָמַר כְּדֵין, וּמִשּׁוּם כְּדֵין
אָמַר, כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים
בְּמַקּוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים, זֶה
הָאֲמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שְׂלֵא שׁוּרָה
הַשְּׁכִינָה מִחוּץ לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, וְעַל זֶה

עָמָה, וְהִיא אֲשַׁתּוּ. וְאִזּוּ וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ
לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, נֶאֱדָה
הָיָה לְאֲבִימֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת לְיִצְחָק כְּמֹו
שְׁעֵשָׂה לְאַבְרָהָם, רַק שְׁזָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִאשׁוֹנָה.

כֵּן יִרְאֵה, כְּתוּב כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֵת
אֱלֹהִים בְּמַקּוֹם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבְא,
מִשּׁוּם כְּדֵין אָמַר אֲחֵתִי הִיא, כְּדֵין לְהַדְּבִק
בְּשִׁכְנָה, שְׁכַתּוֹב אָמַר לַחֲכָמָה אֲחֵתִי